

До 75-річчя члена-кореспондента НАН України Олександра Володимировича Кендзери

Кендзера Олександр Володимирович народився 22 травня 1948 р. в м. Сокаль Львівської області УРСР.

У 1966 р. закінчивши Кам'янсько-Бузьку середню школу № 1 із золотою медаллю, вступив до Дрогобицького державного педагогічного інституту на фізико-математичний факультет, де навчався за спеціальністю «фізика і електротехніка». Був Ленінським стипендіатом, керував роботою студентського наукового товариства інституту. У 1971 р. з відзнакою закінчив інститут і отримав направлення на посаду учителя фізики в рідну школу. У травні 1972 р. був мобілізований і рік служив в

армії на посаді начальника радіолокаційної станції.

Після демобілізації в 1973 р. працював інженером у відділі сейсмології Львівського філіалу математичної фізики Інституту математики АН УРСР. У 1976 р. вступив до аспірантури Інституту фізики Землі ім. О.Ю. Шмідта АН СРСР (м. Москва). Закінчивши аспірантуру в грудні 1979 р., отримав направлення до відділу сейсмології Інституту геофізики АН УРСР. У 1980 р. захистив на спецраді Інституту фізики Землі ім. О.Ю. Шмідта АН СРСР дисертацію на тему «Вплив будови Землі під сейсмостанцією на енергетичні характеристики сейсмічних хвиль» і отримав диплом кандидата фізико-математичних наук за спеціальністю «геофізика».

У 1985 р. за конкурсом був обраний на посаду старшого наукового співробітника, а в 1992 р. одержав наукове звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «геофізика». Брав участь в організації лабораторії сейсмічності та сейсмічної небезпеки Карпатського регіону у Львові. З 1992 року працював її завідуючим. У 1995 р. очолив створений на базі лабораторії відділ сейсмічності Карпатського регіону.

У 1998 р. Олександр Володимирович був запрошений до Києва на посаду заступника директора Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України з наукової роботи. Відповідав за організацію науково-дослідної роботи, планування та виконання фундаментальних і науково-практичних досліджень, діяльність Інституту в галузі сейсмології та сейсмічного захисту. Брав участь у створенні, а з 1988 р. очолює відділ сейсмічної небезпеки (СН), який роз-

Citation: To the 75th Anniversary of Oleksandr Volodymyrovych Kendzera, corresponding member of the National Academy of Sciences of Ukraine. *Geofizicheskiy Zhurnal*, 45(3), 154–157.

© Publisher Subbotin Institute of Geophysics of the NAS of Ukraine, 2023. This is an open access article under the CC BY-NC-SA license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

робляє методичні, апаратурні та програмні засоби для вивчення сейсмічної небезпеки території України, а також окремих важливих об'єктів і населених пунктів.

Відділ СН розробляє методику та вивчає глибинну будову і динаміку земних надр, проводить сейсмологічні та геофізичні спостереження на базі регіональної мережі сейсмічних та інших геофізичних станцій; здійснює обробку сейсмологічної інформації, її передачу в зацікавлені центральні і місцеві державні органи, здійснює міжнародний обмін сейсмологічною та геофізичною інформацією, займається розробкою та впровадженням сучасної цифрової сейсмологічної апаратури і комп'ютерних технологій для сейсмічного моніторингу території України; надає консультативну допомогу державним установам та організаціям, що займаються захистом від землетрусів.

У 1999 р. Кендзера О.В. отримав наукове звання «старший науковий співробітник».

У 2015 р. на загальних зборах Національної академії наук України Олександр Володимирович був обраний членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «сейсмологія» і заступником академіка-секретаря Відділення наук про Землю.

У 2016 р. був обраний почесним професором Харбінського технологічного інституту (КНР).

У 2021 р. очолив Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України.

У 2019 р. Кендзера О.В. як один з авторів за наукову роботу «Глибинна будова літосфери та сейсмічна небезпека території України» став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки за 2019 р.

Наукова діяльність Олександра Володимировича пов'язана з прогнозуванням сейсмічної небезпеки територій населених пунктів, важливих і екологічно небезпечних об'єктів у рамках загального і детального сейсмічного районування, а також сейсмічного мікрорайонування. Ним розроблено теоретичні основи і програмні засоби для моніторингу сейсмічної небезпеки території України, методику і технологію визначення кількісних пара-

метрів сейсмічних впливів для проектування і перевірки сейсмостійкості АЕС, що застосовувалися при вивченні умов розміщення Південноукраїнської, Чорнобильської, Хмельницької, Рівненської АЕС, Київської, Каховської і Дністровської ГЕС, учбових атомних реакторів у Києві та Мінську, при проектуванні Одеської і Чигиринської ТЕС і Ташлицької ГАЕС, стадіонів, газоперекачувальних станцій, десятків висотних та експериментальних будинків в Одесі та Києві.

У 1991 р. О.В. Кендзера був у відрядженні по лінії «Зовнішатоменергоекспорт» у Північній Кореї для надання наукових консультацій і технічної допомоги при оцінці сейсмічної небезпеки території проєктованої Північнокорейської АЕС в Сімпо.

У 2004 р. за рішенням Міністерство палива та енергетики України Олександра Володимировича було нагороджено знаком «Почесний працівник атомної енергетики», у 2006 р. — грамотою НЕК «Енергоатом» «За вагомий внесок в розвиток і функціонування енергетики України».

Кендзера О.В. нагороджений: відзнакою НАН України «За професійні здобутки» (2008), державною нагородою орденом «За заслуги» III ст. (2008), грамотою Верховної ради України «За заслуги перед Українським народом» (2008), медаллю Державної геологічної служби України ім. В.І. Лучицького (2008), відзнакою НАН України «За професійні здобутки» (2008), грамотою НАН України та Центрального комітету профспілки працівників НАН України (2010), медаллю «20 років незалежності України» (2012); дипломом Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна» (2012), почесною грамотою Президії НАН України «За значний особистий внесок в розвиток вітчизняної науки» (2013); нагородою Громадської організації «Спілка геологів України», медаллю «За заслуги» III ст. (2018), почесною грамотою Кабінету Міністрів України «За вагомий внесок у забезпечення розвитку вітчизняної науки та зміцнення науково-технічного потенціалу Української держави» (2018), пам'ятною

відзнакою Президії НАН України «На честь 100-річчя заснування Академії» (2018), відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» (2018); почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом» (2023).

Олександр Володимирович є автором понад 380 наукових праць, зокрема 14 монографій, серед яких такі фундаментальні видання, як: Атлас "Глибинна будова літосфери та екологія України", видання ІГН НАН України, Київ: Географіка, 2002; «Літосфера України» (2005); «ДБН В.1.1-12:2006. Будівництво в сейсмічних районах України», видання Міністерства будівництва України, Київ: Укрархбудінформ, 2006; «Національний атлас України» (2007), «От Укрытия до Конфайнмента четвертого блока Чернобыльской АЭС. Строительные аспекты», Киев: Логос, 2006; «Вплив природних і техногенних процесів на потенційно небезпечні об'єкти, Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008; «Державні будівельні норми України. Будівництво в сейсмічних районах України. ДБН В.1.1-12:2014», Київ: Мінрегіонбуд України, 2014; «Проектування сейсмостійких конструкцій відповідно до ЄВРОКОДУ 8. Практичний посібник», Київ: ТОВ «Український центр реклами та поліграфії», 2015; «Сучасна геодинаміка і геофізичні поля Карпат та суміжних територій», Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015; «Глибинна будова літосфери та сейсмічна безпека території України», Київ: Наук. думка, 2019; Building Knowledge for Geohazard Assessment and Management in the Caucasus and other Orogenic Regions. NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security. Springer, Dordrecht (2021); Latest Techniques and Advances in Seismic Waves Research. New York, Nova Science Publishers, Inc. (2021).

За атлас «Глибинна будова літосфери і екологія України» Кеңдзера О.В. разом із співавторами був удостоєний премії Нафтогазової академії України (2003).

Олександр Володимирович зробив значний внесок у популяризацію української

науки за кордоном. Його наукові праці видавалися, крім України, Росії (до 2021 р.) Білорусі (до 2021 р.), Молдови, Грузії, Азербайджану, також у Польщі, Німеччині, Японії, Італії, США, Греції, Чехії, Угорщині, Туреччині, Румунії, Словаччині і Болгарії.

Кеңдзера О.В. був виконавцем і керівником понад 52 успішно завершених науково-дослідних і пошукових тем. Зараз керує виконанням двох наукових тем в галузі дослідження навколишнього середовища з метою прогнозування небезпеки і захисту від загрозливих природних явищ ендегенного походження. Крім того, він здійснював і здійснює наукове керівництво виконанням низки госпдоговірних тем з визначення параметрів сейсмічної небезпеки майданчиків проєктованого будівництва важливих споруд і експериментальних будинків у сейсмічних районах країни.

Кеңдзера О.В. виконує значну організаційну роботу. Він є членом Вченої ради Інституту геофізики НАН України, заступником голови Міжвідомчої комісії із сейсмічного моніторингу, віце-президентом Асоціації українського сейсмостійкого будівництва, є членом редакційних колегій кількох наукових фахових журналів і збірників: «Геофизический журнал», «Геодинаміка», «Вісник Київського національного університету. Геологія», «Сейсмічний Бюлетень Інституту геології і геофізики АН Молдови». Брав участь у роботі державних комісій з питань геофізичної безпеки українських ГЕС і АЕС і комісії НАН України з питань техногенно-екологічної безпеки, надзвичайних ситуацій і мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи. Вносить значний внесок у популяризацію сейсмологічних знань, тісно співпрацює з українськими ЗМІ, читає науково-популярні лекції, бере участь у роботі семінарів Мінрегіонбуду України з підвищення кваліфікації фахівців у галузі сейсмостійкого будівництва.

Олександр Володимирович приділяє значну увагу вихованню молодих фахівців-геофізиків. З 1998 по 2021 р. читав для студентів старших курсів курс лекції «Теорія

сейсмічних хвильових полів». Під його керівництвом підготовлено і успішно захищено 6 кандидатських дисертацій.

Кендзера О.В. проводить значну роботу з надання консультативної допомоги в галузі сейсмології і захисту від землетрусів центральним і місцевим органам державної влади. Регулярно зустрічається з представникам преси, радіо, телебачення, блогерами популярних сайтів та інших комп'ютерних засобів комунікації з метою

підвищення обізнаності населення щодо розподілу реальної сейсмічної небезпеки на території країни та на її окремих ділянках, популяризує методи захисту населення і споруд критичної інфраструктури від землетрусів і супутніх явищ.

Поздоровляємо Олександра Володимировича з 75-річним ювілеєм та бажаємо йому здоров'я, благополуччя та подальших успіхів в науковій та адміністративній роботі.

*Колектив Інституту геофізики
ім. С.І. Субботіна НАН України*